

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

БАЖАНОВА ВІКТОРІЯ ОЛЕГІВНА

УДК 347.626

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ

спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

КИЇВ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПрН України
Майданик Роман Андрійович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри цивільного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Калаур Іван Романович,
Тернопільський національний
економічний університет
завідувач кафедри цивільного права і процесу

кандидат юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
Борисова Валентина Іванівна,
Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»
завідувач кафедри цивільного права № 1
(м. Харків)

Захист відбудеться 29 листопада 2016 р. о 12:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.06 при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 202.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, зал № 12.

Автореферат розісланий 26 жовтня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Діковська І.А.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Шлюб є однією із найвагоміших соціальних цінностей сучасного суспільства.

Майнові відносини, поряд із немайновими, посідають значне місце у сімейних відносинах, що існують між подружжям.

У повсякденному житті виникає багато практичних проблем, які пов'язані із визначенням майна спільною сумісною власністю або особистою приватною власністю дружини та чоловіка, що безпосередньо пов'язані із здійсненням права власності на таке майно.

Комплексне дослідження та аналіз законного та договірної режимів здійснення права власності подружжя дає змогу розробити оптимальні підходи для вирішення ряду проблем, які безпосередньо пов'язані із законодавчим регулюванням здійснення права власності подружжя.

Актуальність теми дослідження зумовлена також необхідністю розглянути на сучасному етапі цивільної науки і практики питання, пов'язані із здійсненням права власності подружжя на рухомі та нерухомі речі, корпоративних прав і майнових прав інтелектуальної власності подружжя, укладенням договорів про визначення правового режиму майна подружжя тощо.

Варто прийняти до уваги також те, що в Україні на сьогодні практично відсутні комплексні дослідження із загальнотеоретичних і практичних проблем здійснення права власності подружжя. У наукових працях зазвичай розглядаються окремі питання віднесення майна подружжя до спільної сумісної власності, або до особистої приватної власності дружини та чоловіка, а також питання, пов'язані з укладенням подружжям правочинів щодо певного виду майна. Зокрема, мова йде про дисертації: І. В. Жилінкової «Проблеми правового режиму майна членів сім'ї» (м. Харків, 2000 рік); Т. О. Ариванюк «Правове регулювання відносин власності між подружжям» (м. Київ, 2002 рік); О. О. Ульяненко «Шлюбний договір у сімейному праві України» (м. Київ, 2003 рік); В. К. Антошкіної «Договірне регулювання відносин подружжя» (м. Харків, 2006 рік); Я. В. Новохатської «Правове регулювання майнових відносин подружжя (порівняльно-правовий аспект)» (м. Харків, 2006 рік); А. Б. Гриняка «Цивільно-правовий договір як підстава виникнення права спільної власності фізичних осіб» (м. Київ, 2007 рік); Д. І. Фолошні «Спільна власність членів сім'ї за законодавством України» (м. Одеса, 2015 рік); О. В. Мельниченко «Поділ майна подружжя за законодавством України та країн Європейського Союзу» (м. Київ, 2015 рік).

Отже, питання здійснення права власності подружжя недостатньо досліджені як на теоретичному, так і на практичному рівні, що свідчить про своєчасність звернення до цієї теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалося відповідно до державної бюджетної науково-

дослідної теми Доктрина права в правовій системі України: теоретичний та практичний аспекти» № 11 БФ 042-01 (номер державної реєстрації 0111U008337), яка досліджувалася на юридичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка з 01 січня 2011 р. по 31 грудня 2015 р.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є системний аналіз положень законодавства України та практики застосування судами норм, що регулюють відносини здійснення права власності подружжя, а також формування на підставі результатів проведеного аналізу науково-теоретичних та практичних рекомендацій щодо правового регулювання відносин здійснення права власності подружжя та правозастосовної практики у цій сфері.

Для досягнення поставленої мети основну увагу в дисертації приділено вирішенню таких завдань:

- визначити поняття та складові елементи права власності подружжя;
- провести класифікацію правових режимів здійснення права власності подружжя;
- дослідити правовідносини, що виникають у зв'язку із здійсненням права власності подружжя на рухомі та нерухомі речі;
- розкрити особливості здійснення корпоративних прав і майнових прав інтелектуальної власності подружжя;
- дослідити договори про визначення правового режиму майна подружжя;
- виявити особливості шлюбного договору як правочину щодо визначення правового режиму майна подружжя;
- здійснити аналіз судової практики застосування положень законодавства України, що регулює основні засади здійснення права власності подружжя;
- надати конкретні теоретичні та практичні пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання здійснення права власності подружжя та низку інших.

Об'єктом дослідження є відносини, що складаються у зв'язку із здійсненням права власності подружжя.

Предметом дослідження є законодавчі, доктринальні та правозастосовні положення, викладені у міжнародних актах, нормах чинного законодавства України та зарубіжних країн, судовій практиці та наукових джерелах, що стосуються здійснення права власності подружжя.

Методи дослідження. Відповідно до мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження були використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання.

Діалектичний та історичний методи дозволили вивчити основні досліджувані в роботі явища в процесі їх розвитку, проаналізувати природу права власності подружжя (підрозділ 1.1. розділу 1).

Аналіз правових дефініцій, норм національного та зарубіжного законодавства, правозастосовної практики, доктринальних підходів до визначення поняття здійснення права, правових режимів права власності подружжя, корпоративних прав та майнових прав інтелектуальної власності здійснено за допомогою методів аналізу та синтезу (підрозділ 1.2. розділу 1, підрозділ 2.2. розділу 2).

Формально-логічний та системно-структурний методи було використано для дослідження сучасних концептуальних підходів до визначення та класифікації договорів про визначення правового режиму майна подружжя (підрозділ 3.1. розділу 3).

Спеціальні наукові методи було використано таким чином:

– порівняльно-правовий метод був використаний для порівняння різних підходів до регулювання шлюбного договору як правочину про визначення правового режиму майна подружжя (підрозділ 3.2. розділу 3).

– метод моделювання використовувався при формуванні теоретичних та практичних рекомендацій і пропозицій.

Науково-теоретична основа дослідження складається з праць вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі цивільного права дореволюційного, радянського та сучасного періодів. Сформульовані у дисертаційній роботі теоретичні висновки та практичні рекомендації ґрунтуються на наукових дослідженнях М. М. Агаркова, М. В. Антокольської, В. К. Антошкіної, Т. О. Ариванюк, І. А. Безклубого, Т. В. Боднар, В. І. Борисової, К. О. Граве, В. П. Грибанова, А. Б. Гриняка, Р. Давида, О. В. Дзери, І. А. Діковської, Р. Дюма, І. В. Жилінкової, О. С. Іоффе, І. Р. Калаура, О. В. Кохановської, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця, Р. А. Майданика, Г. К. Матвєєва, О. В. Михальнюк, О. О. Отраднної, Й. О. Покровського, Л. І. Радченко, З. В. Ромовської, О. П. Сергєєва, А. В. Слепакової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, К. Стендлі, Р. О. Стефанчука, Є. О. Суханова, С. Я. Фурси, Є. О. Харитоновна, О. І. Харитонової, Ю. С. Червоного, Я. М. Шевченко та інших дослідників як загальних проблем цивільного права, так і проблем, пов'язаних зі здійсненням права власності подружжя.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертаційна робота є першим в Україні комплексним дослідженням проблем здійснення законного та договірної режимів здійснення права власності подружжя, а також питань, пов'язаних із здійсненням права власності подружжя на рухомі та нерухомі речі, корпоративних прав і майнових прав інтелектуальної власності подружжя, укладенням договорів про визначення правового режиму майна подружжя.

У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд нових наукових положень і висновків, які виносяться на захист:

Вперше:

- сформульовано доктринальне визначення поняття здійснення права власності подружжя як використання правомочностей, вчинення подружжям або одним з подружжя дій, що становлять складову змісту конкретного суб'єктивного права, зокрема, володіння, користування та розпорядження

об'єктами права власності подружжя, з метою досягнення певного правового та фактичного результату;

- обґрунтовано висновок, що особа, якій належать права інтелектуальної власності на знак для товарів і послуг (торговельну марку), свідоцтво на який було отримане в період існування шлюбу, а заявка на який була подана до укладення шлюбу, має право самостійно, без згоди другого з подружжя, розпоряджатися правами на такий знак для товарів і послуг (торговельну марку);

- обґрунтовано висновок, що правовий режим майна, набутого одним з подружжя на підставі інвестиційного договору, безпосередньо залежить від правового режиму коштів, що були сплачені за інвестиційним договором, у той час, як момент набуття права власності на об'єкт інвестиційного договору не впливає на визначення правового режиму такого майна;

- обґрунтовано, що право одного з подружжя здійснювати право власності на набуте за договором довічного утримання майно залежить виключно від моменту набуття права власності на таке майно. Дружина або чоловік не мають права самостійно здійснювати право власності на набуте за договором довічного утримання майно навіть у тому випадку, якщо смерть відчужувача настала вже після розірвання шлюбу, оскільки майно, набуте за договором у період перебування у зареєстрованому шлюбі, належить до спільної сумісної власності подружжя;

- обґрунтовано необхідність закріплення імперативної вимоги щодо наявності обов'язкової нотаріально засвідченої згоди другого з подружжя на вчинення правочинів щодо внесення майна до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю та приватного підприємства, оскільки поділу підлягають лише одержані доходи від діяльності таких юридичних осіб, а не саме майно, яке було внесене до статутного капіталу.

Удосконалено:

- визначення спільного майна подружжя, під яким запропоновано розуміти річ або сукупність речей (у тому числі, гроші та цінні папери), набуті за час шлюбу, сукупність майнових прав та обов'язків, що виникли у період існування шлюбу, які належать подружжю на праві спільної сумісної власності;

- висновок про необхідність розмежування майнових авторських прав, що виникають у одного з подружжя у зв'язку із створенням твору, та права власності на матеріальну форму вираження твору, оскільки матеріальна форма вираження твору (скульптури, твори живопису, графіки, рукописи художніх або літературних творів тощо), на відміну від майнових авторських прав, може бути об'єктом спільної сумісної власності подружжя;

- правову позицію про визнання факту отримання одним із подружжя авторської винагороди, а не процесу створення твору, юридичним фактом, який впливає на віднесення авторської винагороди до об'єктів спільної сумісної власності подружжя. Доведено, що авторська винагорода, отримана одним із подружжя під час перебування у зареєстрованому шлюбі, є об'єктом спільної сумісної власності подружжя незалежно від дати створення твору.

Набули подальшого розвитку:

- наукові положення про подвійну правову природу відносин власності подружжя як таких, що можуть мати як абсолютний, так і відносний характер. Обґрунтовано, що абсолютний характер відносин власності подружжя проявляється, переважно, у відносинах подружжя з іншими, третіми, особами, а відносний характер, перш за все, у відносинах між чоловіком і дружиною з приводу належного їм майна;

- висновок про необхідність розмежування понять «спільна власність подружжя» та «спільне майно подружжя». Обґрунтовано, що поняття «спільне майно подружжя» є більш широким за поняття «спільна власність подружжя», оскільки при поділі спільного майна у судовому порядку суд обов'язково має враховувати боргові зобов'язання дружини та чоловіка, тому до складу їхнього майна повинні також включатися борги подружжя, а відтак майнові відносини подружжя не зводяться тільки до відносин власності;

- висновок про те, що поняття «особиста приватна власність» є пережитком минулого, а більш прогресивним та таким, що відповідає сучасному розвитку суспільства і правової науки, є поняття, яке закріплене в ЦК України – «право приватної власності». Запропоновано привести у відповідність до ЦК України, який є основним нормативно-правовим актом, що регулює відносини власності між особами, СК України, який є спеціальним нормативно-правовим актом, що регулює відносини права власності подружжя, та внести зміни до СК України шляхом заміни терміну «особиста приватна власність» терміном «приватна власність»;

- висновок про те, що дружина або чоловік, якій/якому належать майнові права інтелектуальної власності, що засвідчені патентом, можуть здійснювати дані права без згоди другого з подружжя, оскільки у другого члена подружжя не виникають права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Обґрунтовано, що згода другого з подружжя на здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти патентного права необхідна лише в тому випадку, якщо права на такі об'єкти належать дружині та чоловікові спільно (зокрема, якщо дружина та чоловік спільною творчою працею створили винахід, корисну модель або є співавторами промислового зразка тощо);

- висновок про необхідність розширення предмету шлюбного договору в Україні. Обґрунтовано доцільність закріплення на законодавчому рівні можливості передачі на підставі шлюбного договору у власність майна, право на яке підлягає державній реєстрації.

На основі проведеного наукового дослідження вносяться конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства України, які також складають наукову новизну дослідження:

А. Доповнити ч. 2 ст. 115 ЦК України пунктом 3 такого змісту: «Внесення вкладу до господарського товариства здійснюється виключно за попередньою письмовою, нотаріально засвідченою згодою другого з подружжя, якщо особа, яка вносить вклад, перебуває у зареєстрованому шлюбі»;

Б. Викласти ч. 5 ст. 93 СК України у такій редакції: «На підставі шлюбного договору також *може передаватися* у власність одному з подружжя нерухоме майно та інше майно, право на яке підлягає державній реєстрації».

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих наукових висновків для проведення подальших наукових досліджень проблем здійснення права власності подружжя, для використання у навчальному процесі під час викладання навчальних дисциплін «Цивільне право», «Сімейне право», «Право інтелектуальної власності», спецкурсів «Договірне право», «Актуальні проблеми загальної частини цивільного права» та інших навчальних дисциплін для студентів вищих навчальних закладів, а також при підготовці навчальних посібників, підручників із вказаних дисциплін, коментарів до чинного законодавства України. Висновки наукової роботи можуть сприяти вдосконаленню чинного законодавства України шляхом внесення запропонованих змін до нормативно-правових актів України.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною науковою роботою. Сформульовані в ній положення наукової новизни та інші наукові результати отримані на базі особистого вивчення та аналізу наукових і нормативних джерел, узагальнення практики їх застосування.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри цивільного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також отримали апробацію у виступах автора на: Міжнародній науково-практичній конференції «Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень» (м. Київ, 13-14 грудня 2013 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Юридична наука: виклики і сьогодення» (м. Одеса, 12-13 квітня 2014 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності» (м. Харків, 18-19 квітня 2014 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Цивілістична доктрина і формування громадянського суспільства» (м. Київ, 03 жовтня 2014 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Матвєєвські читання: Звільнення від цивільно-правової відповідальності у сучасних реаліях» (м. Київ, 20 листопада 2015 року); Міжнародній юридичній науково-практичній конференції «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 25 лютого 2016 року); Міжнародному цивілістичному форумі «Приватне право України і європейська інтеграція: тенденції та перспективи» (м. Київ, 14-15 квітня 2016 року).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертації викладені у 12 наукових працях: 5 наукових статтях, з яких 4 вийшли друком у вітчизняних фахових юридичних виданнях, та 1 у науковому виданні іноземної держави, а також у 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, семи підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації налічує 207 сторінок, з яких 181 основного тексту, 26 сторінок

– список використаних джерел. Список використаних джерел містить 250 найменувань українською, російською та англійською мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** розкривається та обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження; визначаються його об'єкт та предмет, мета й основні завдання; формулюються основні положення, що відображають наукову новизну одержаних результатів; відомості про їх апробацію та публікації автором концептуальних положень дослідження.

Розділ 1. «Загально-теоретична характеристика здійснення права власності подружжя» складається з двох підрозділів, в яких досліджуються поняття та елементи права власності подружжя, класифікація та особливості правових режимів здійснення права власності подружжя.

У підрозділі 1.1. «Поняття та елементи права власності подружжя» аналізуються елементи права власності, види спільної власності, підстави набуття спільної сумісної власності подружжя, об'єкти спільної сумісної власності подружжя.

Обґрунтовується, що правовідносинам власності подружжя, переважно, притаманна подвійна правова природа, оскільки вони можуть мати абсолютний та відносний характер. Абсолютний характер проявляється у відносинах подружжя з іншими, третіми, особами, а відносний характер – у відносинах між чоловіком і дружиною з приводу належного їм майна.

На підставі аналізу законодавства та наукових джерел аргументована необхідність розмежування понять «спільна власність подружжя» і «спільне майно подружжя». Обґрунтовано висновок, що поняття «спільне майно подружжя» є більш широким за поняття «спільна власність подружжя», оскільки при поділі спільного майна у судовому порядку суд обов'язково має враховувати боргові зобов'язання дружини та чоловіка, тому до складу їхнього майна повинні також включатися борги подружжя, а відтак майнові відносини подружжя не зводяться тільки до відносин власності.

Дослідження різних дефініцій та тлумачень поняття спільного майна подружжя дозволило дисертанту сформулювати власне визначення спільного майна подружжя, під яким запропоновано розуміти річ або сукупність речей (у тому числі, гроші та цінні папери), набуті за час шлюбу, сукупність майнових прав та обов'язків, що виникли у період існування шлюбу, які належать подружжю на праві спільної сумісної власності.

На підставі аналізу доктринальних джерел автором зроблено висновок, що поняття «особиста приватна власність» є пережитком минулого, а саме, радянської доби. На думку дисертанта, більш прогресивним та таким, що відповідає сучасному розвитку суспільства та правової науки, є поняття, яке закріплене в ЦК України – «право приватної власності». Обґрунтована необхідність приведення у відповідність до ЦК України, який є основним нормативно-правовим актом, що регулює відносини власності між особами, СК

України, який є спеціальним нормативно-правовим актом, що регулює відносини права власності подружжя.

У зв'язку з цим автором запропоновано внести зміни до СК України та замінити термін «особиста приватна власність» терміном «приватна власність».

Звертається увага, що особи, які скористалися певними перевагами, що надаються для жінки та чоловіка, які перебувають у зареєстрованому шлюбі (наприклад, отримали кредит на пільгових умовах), та шлюб яких було визнано недійсним, повинні повернути усе, що було отримано внаслідок використання переваг, що надаються для жінки та чоловіка, які перебувають у зареєстрованому шлюбі (наприклад, повернути гроші за пільговим кредитом державі).

У підрозділі 1.2. «Поняття та класифікація правових режимів здійснення права власності подружжя» досліджуються законний та договірний режими здійснення права власності подружжя.

Під правовим режимом майна подружжя запропоновано розуміти порядок регулювання майнових відносин з приводу майна подружжя, який визначає характер і обсяг їх прав та обов'язків щодо цього майна.

Залежно від того, який режим майна подружжя є легальним в тій чи іншій державі, дисертант виділяє три групи країн: 1) країни, в яких законним визнається режим права спільної власності подружжя (зокрема, Франція, Іспанія, Нідерланди, Україна та інші); 2) країни із режимом роздільності майна подружжя (Англія, Австралія, Нова Зеландія тощо); 3) країни, на території яких законним є режим «відкладеної спільності майна подружжя» (Коста-Ріка, скандинавські країни, Німеччина та інші).

Критичний аналіз наявних наукових та законодавчих підходів щодо визначення поняття «здійснення права» надав змогу дійти висновку, що під здійсненням права власності подружжя слід розуміти використання правомочностей, вчинення подружжям або одним з подружжя дій, що становлять складову змісту конкретного суб'єктивного права, зокрема, володіння, користування та розпорядження об'єктами права власності подружжя, з метою досягнення певного правового та фактичного результату.

На підставі огляду висловлених в наукових дослідженнях з цивільного права поглядів автором встановлено, що у доктрині існують різні підходи до визначення співвідношення понять «здійснення права» та «реалізація права», найбільш поширеними з яких є ототожнення вказаних понять, або визнання поняття «реалізація права» більш широким за своїм змістом, ніж поняття «здійснення права».

Аргументовано, що існує два правові режими здійснення права власності подружжя: законний режим здійснення права власності подружжя та договірний режим здійснення права власності подружжя, які безпосередньо пов'язані із необхідністю визначення правового режиму майна, щодо якого подружжя здійснює свої повноваження власника.

Дисертантом обґрунтовано, що повноваження дружини та чоловіка щодо розпорядження майном, яке належить до спільної сумісної власності подружжя,

є взаємно обмеженими, що свідчить про той факт, що дружина та чоловік повинні координувати свої дії щодо такого майна.

Розділ 2. «Здійснення законного режиму права власності подружжя» складається з двох підрозділів, присвячених здійсненню права власності подружжя на рухомі та нерухомі речі, здійсненню корпоративних прав подружжя та прав, пов'язаних з ними, щодо майна окремих суб'єктів підприємницької діяльності, а також здійсненню майнових прав інтелектуальної власності подружжя.

У підрозділі 2.1. «Здійснення права власності подружжя на рухомі та нерухомі речі» досліджуються питання укладення подружжям договору довічного утримання, інвестиційного договору на будівництво та спадкового договору, об'єктом яких є майно подружжя.

Дисертантом доведено, що при вирішенні питання поділу майна, набутого за договором довічного утримання, необхідно виходити з того, що договір довічного утримання є оплатним договором, та враховувати, що суд може відступити від засади рівності часток подружжя у випадку, якщо буде встановлено, що під час шлюбу, або після його розірвання утримання надавалось тільки за особисті кошти дружини або чоловіка.

Обґрунтовано, що майно, набуте за договором довічного утримання у період перебування набувача у зареєстрованому шлюбі, належить до спільної сумісної власності подружжя, навіть у тому випадку, якщо смерть відчужувача настала вже після розірвання шлюбу. Як наслідок, після розірвання шлюбу набувач за договором довічного утримання не має права самостійно здійснювати право власності на набуте майно.

Встановлено, що у випадку, якщо об'єктом спадкового договору є майно, яке знаходиться у спільній сумісній власності подружжя, необхідно вести мову про множинність осіб на стороні відчужувача (за умови, що дружина та чоловік разом є стороною спадкового договору), або про необхідність отримання згоди другого з подружжя на вчинення такого правочину. У випадку, якщо подружжя не може досягти взаємної згоди щодо укладання спадкового договору стосовно майна, яке є спільною сумісною власністю подружжя, необхідно у судовому порядку встановити частку в спільному майні кожного члена подружжя, здійснити поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, та укласти окремий спадковий договір щодо такого майна.

Звертається увага на те, що за умови, якщо інвестиційний договір укладався до реєстрації шлюбу, а інвестиції (гроші) за інвестиційним договором вносилися тільки однією особою, такі інвестиції належать до особистої приватної власності дружини або чоловіка. У зв'язку з цим, дисертантом зроблено висновок, що особа – інвестор за таким інвестиційним договором, що був укладений до шлюбу, і кошти за яким також були сплачені до укладення шлюбу, може самостійно здійснювати право власності на таке майно – об'єкт інвестиційного договору, навіть у випадку набуття права власності на об'єкт інвестиційного договору після укладення шлюбу.

Автором доводиться, що у випадку, якщо інвестування об'єкта нерухомості за інвестиційним договором здійснювалось за рахунок спільних коштів подружжя, а право власності на майно за інвестиційним договором було набуто особою (колишнім членом подружжя) після розірвання шлюбу, така особа (колишній член подружжя) не має права самостійно здійснювати право власності на таке майно, оскільки вказане майно належить до спільного сумісного майна подружжя, а розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, набуто за час шлюбу, розпоряджання таким майном здійснюється співвласниками виключно за взаємною згодою.

У підрозділі 2.2. «Здійснення права власності подружжя на окремі види майнових прав» аналізуються питання здійснення корпоративних прав подружжя, прав подружжя щодо майна приватного підприємства та майна фізичної особи-підприємця, досліджуються проблеми здійснення майнових прав інтелектуальної власності подружжя.

Обґрунтовано, що фізична особа, яка перебуває у зареєстрованому шлюбі, та займається підприємницькою діяльністю, повинна здійснювати право власності на майно, що використовується в підприємницькій діяльності, з урахуванням положень ст.ст. 63, 65 СК України щодо спільної сумісної власності подружжя. Встановлено, що майно, яке використовується фізичною особою-підприємцем, що перебуває у шлюбі, може бути визнане особистою власністю виключно за умови набуття такого майна за рахунок особистої приватної власності члена подружжя (особи, що займається підприємницькою діяльністю), до якої не належать кошти, отримані від підприємницької діяльності, що згідно чинного законодавства відносяться до спільної сумісної власності подружжя.

На підставі проведеного аналізу підходів щодо визнання майна приватного підприємства та товариства з обмеженою відповідальністю об'єктом спільної сумісної власності подружжя дисертантом звертається увага на розбіжності у практиці Конституційного Суду України і Верховного Суду України та пропонується розглянути можливість узгодження практики Конституційного Суду України і Верховного Суду України та розроблення однакового підходу щодо визнання, або невизнання частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю та майна приватного підприємства об'єктом спільної сумісної власності подружжя.

Автором підтримується позиція, про неможливість поширення на майно господарського товариства режиму спільного сумісного майна подружжя, оскільки, єдиним власником такого майна є юридична особа – приватне підприємство або товариство з обмеженою відповідальністю, а не члени подружжя. У зв'язку з цим, внаслідок переходу майна до приватної власності юридичної особи, право власності подружжя трансформується із речового у зобов'язальне за своєю природою.

Дисертантом доведена необхідність закріплення імперативної вимоги щодо наявності обов'язкової письмової згоди другого з подружжя на вчинення правочинів щодо внесення майна до статутного капіталу товариства з

обмеженою відповідальністю та приватного підприємства. У зв'язку з цим, запропоновано внести зміни до ч. 2 ст. 115 ЦК України та доповнити її пунктом 3 такого змісту: «Внесення вкладу до господарського товариства здійснюється виключно за попередньою письмовою, нотаріально засвідченою згодою другого з подружжя, якщо особа, яка вносить вклад, перебуває у зареєстрованому шлюбі». У протилежному випадку такі правочини можуть бути визнані недійсними.

Встановлено, що для укладення правочинів щодо відчуження акцій, які були придбані за рахунок спільного сумісного майна подружжя, обов'язково потрібно отримувати згоду другого з подружжя. Аргументовано, якщо дружина або чоловік відчужать такі акції без згоди другого з подружжя, відсутність згоди є підставою для визнання вказаного правочину недійсним в судовому порядку.

Автором звертається увага на те, що згода другого з подружжя на вчинення правочинів, які пов'язані із здійсненням корпоративних прав власника акцій – акціонера, не потрібна, оскільки корпоративні права, що впливають з права власності на акції, належать тільки одному з подружжя – акціонеру.

У роботі доведено, що, на відміну від майнових авторських прав, які не можуть бути об'єктом спільної сумісної власності подружжя, авторська винагорода, отримана одним із подружжя належить до спільної сумісності власності подружжя відповідно до положень ч. 2 ст. 61 СК України.

Обґрунтована необхідність розмежування майнових авторських прав, які виникають у одного з подружжя у зв'язку із створенням твору, та права власності на матеріальну форму вираження твору, оскільки матеріальна форма вираження твору (скульптури, твори живопису, графіки, рукописи художніх або літературних творів тощо), на відміну від майнових авторських прав, може бути об'єктом спільної сумісної власності подружжя.

Доведено, що юридичним фактом, який впливає на віднесення авторської винагороди до об'єктів спільної сумісної власності подружжя, є факт отримання одним із подружжя авторської винагороди, а не сам процес створення твору. У зв'язку з цим, зроблено висновок, що авторська винагорода, яка була отримана одним із подружжя під час перебування у зареєстрованому шлюбі, є об'єктом спільної сумісної власності подружжя незалежно від дати створення твору, з моменту отримання такої винагороди.

На підставі аналізу законодавства та наукових джерел встановлено, що дружина або чоловік, якій/якому належать майнові права інтелектуальної власності, що засвідчені патентом, можуть здійснювати дані права без згоди другого з подружжя, оскільки у другого члена подружжя не виникають права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Встановлено, що згода другого з подружжя на здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти патентного права необхідна лише в тому випадку, якщо права на об'єкти права інтелектуальної власності належать дружині та чоловікові спільно (зокрема, якщо дружина та чоловік спільною

творчою працею створили винахід, корисну модель або є співавторами промислового зразка тощо). У такому випадку дружина та чоловік повинні бути вказані у патенті як співавтори та співвласники майнових прав на винахід, корисну модель або промисловий зразок.

Аргументовано, що для укладення правочину щодо передання (відчуження) майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку одним із подружжя, обов'язково потрібно враховувати положення ст. 65 СК України щодо необхідності отримання згоди другого з подружжя. Згода другого з подружжя на використання торговельної марки (у тому числі, на укладання ліцензійних договорів щодо торговельної марки) власником свідоцтва на торговельну марку не потрібна.

Дисертантом звертається увага, що на майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування не поширюється режим спільної сумісної власності подружжя, оскільки члени подружжя не можуть бути суб'єктами прав на комерційне найменування.

Доведено, що особа, якій належать права інтелектуальної власності на знак для товарів і послуг (торговельну марку), свідоцтво на який було отримане в період існування шлюбу, а заявка на який була подана до укладення шлюбу, має право самотійно, без згоди другого з подружжя, розпоряджатися правами на такий знак для товарів і послуг (торговельну марку).

Автором зроблено висновок, що член подружжя, якому належать права інтелектуальної власності на географічне зазначення та/або право на використання географічного зазначення, може здійснювати вказані права без наявності згоди другого з подружжя.

Розділ 3. «Здійснення договірною режиму права власності подружжя» складається з трьох підрозділів, в яких досліджуються поняття та види договорів про визначення правового режиму майна подружжя, особливості здійснення права власності подружжя за шлюбним договором та за іншими договорами про визначення правового режиму майна подружжя.

У підрозділі 3.1. «Види договорів про визначення правового режиму майна подружжя» наводяться різні класифікації договорів про визначення правового режиму майна подружжя, на підставі критичного аналізу яких автором була зроблено висновок, що до таких договорів належать: шлюбний договір, договір про поділ майна подружжя, договір про відчуження одним із подружжя на користь другого з подружжя своєї частки у праві спільної сумісної власності без виділу цієї частки, договір про порядок користування майном, договір про виділ частки нерухомого майна одного з подружжя зі складу усього майна, договір про об'єднання майна подружжя тощо.

У підрозділі 3.2. «Здійснення права власності подружжя за шлюбним договором» досліджується шлюбний договір як одна із форм здійснення права власності подружжя.

Автором здійснюється аналіз відносин, що виникають у зв'язку з укладенням шлюбних договорів, у ряді країн світу, зокрема у Франції,

Швейцарії, Нідерландах, Федеративній Республіці Німеччина, Литовській Республіці тощо.

Зроблено висновок, що у сучасних умовах шлюбний договір є найбільш розповсюдженою підставою встановлення договірного режиму права власності подружжя, тому у світі поширеною є практика укладання між подружжям шлюбних договорів (контрактів) з метою врегулювання, у першу чергу, майнових відносин подружжя.

На підставі проведеного аналізу досвіду регулювання та практичного застосування шлюбних договорів у зарубіжних країнах дисертантом запропоновано розширити предмет шлюбного договору в Україні шляхом закріплення на законодавчому рівні можливості передачі на підставі шлюбного договору у власність майна, право на яке підлягає державній реєстрації.

У підрозділі 3.3. «Інші договори про визначення правового режиму майна подружжя» досліджуються договори, які, поряд із шлюбним договором, спрямовані на врегулювання майнових відносин подружжя поза межами законного режиму майна подружжя.

Обґрунтовано, що внаслідок укладення договору про поділ майна подружжя припиняється законний режим їх майна та встановлюється договірний режим роздільності майна дружини та чоловіка.

На думку автора, про відчуження одним із подружжя на користь другого з подружжя своєї частки у праві спільної сумісної власності без виділу цієї частки доречніше вести мову не як про окремий договір, а як про механізм здійснення правочинів щодо майна подружжя.

Дисертантом звертається увага, що чинне законодавство України не обмежує подружжя в укладенні непоіменованих договорів, спрямованих на визначення правового режиму майна подружжя, до яких, зокрема, можна віднести договір про об'єднання майна подружжя відповідно до якого дружина та чоловік домовляються про об'єднання майна, яке належить їм на праві особистої приватної власності, та про передачу такого майна до спільної сумісної власності подружжя.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження норм чинного законодавства України, присвячених регулюванню відносин здійснення права власності подружжя, практики їх застосування, доктринальних положень, сформульованих цивілістичною наукою, дало змогу обґрунтувати та запропонувати науково-практичні висновки, основними з яких є наступні:

1. Під здійсненням права власності подружжя слід розуміти використання правомочностей, вчинення подружжям або одним з подружжя дій, що становлять складову змісту конкретного суб'єктивного права, зокрема, володіння, користування та розпорядження об'єктами права власності подружжя, з метою досягнення певного правового та фактичного результату.

2. Чинне законодавство України передбачає два правові режими здійснення права власності подружжя: законний та договірний, які безпосередньо пов'язані із необхідністю визначення правового режиму майна, щодо якого подружжя здійснює свої повноваження власника.

Основним правовим режимом майна подружжя є режим спільності майна, який передбачає об'єднання майна дружини та чоловіка в єдину майнову масу та визначає дошлюбне майно як роздільне приватне майно кожного члена подружжя. Водночас, подружжя має право вчиняти будь-які дії щодо придбаного в період шлюбу майна, у тому числі, може змінити його правовий режим шляхом укладення відповідного правочину.

3. Поняття «спільне майно подружжя» є більш широким за поняття «спільна власність подружжя», оскільки при поділі спільного майна у судовому порядку суд обов'язково має враховувати боргові зобов'язання дружини та чоловіка, тому до складу їхнього майна повинні також включатися борги подружжя, а відтак майнові відносини подружжя не зводяться тільки до відносин власності.

4. Спільне майно подружжя – це річ або сукупність речей (у тому числі, гроші та цінні папери), набуті за час шлюбу, сукупність майнових прав та обов'язків, що виникли у період існування шлюбу, які належать подружжю на праві спільної сумісної власності.

5. Повноваження дружини та чоловіка щодо розпорядження майном, яке належить до спільної сумісної власності подружжя, є взаємно обмеженими, що свідчить про той факт, що дружина та чоловік повинні координувати свої дії щодо такого майна.

6. Майно, набуте за договором довічного утримання у період перебування набувача у зареєстрованому шлюбі, належить до спільної сумісної власності подружжя, навіть у тому випадку, якщо смерть відчужувача настала вже після розірвання шлюбу. Як наслідок, після розірвання шлюбу набувач за договором довічного утримання не має права самостійно здійснювати право власності на набуте майно.

7. На законодавчому рівні потрібно закріпити імперативну вимогу щодо наявності обов'язкової письмової згоди другого з подружжя на вчинення правочинів щодо внесення майна до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю та приватного підприємства. Така згода має бути нотаріально засвідчена, оскільки нотаріус повинен роз'яснити другому з подружжя наслідки надання згоди на внесення майна до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю або приватного підприємства, а саме, попередити, що поділу підлягають лише одержані доходи від діяльності таких юридичних осіб, а не саме майно, яке було внесене до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю або приватного підприємства.

8. Для укладення правочинів щодо відчуження акцій, які були придбані за рахунок спільного сумісного майна подружжя, обов'язково потрібно отримувати згоду другого з подружжя. Якщо дружина або чоловік відчужать

такі акції без згоди другого з подружжя, відсутність згоди є підставою для визнання вказаного правочину недійсним в судовому порядку. Водночас, згода другого з подружжя на вчинення правочинів, які пов'язані із здійсненням корпоративних прав власника акцій – акціонера, не потрібна, оскільки корпоративні права, що впливають з права власності на акції, належать виключно одному з подружжя – акціонеру.

9. Юридичним фактом, який впливає на віднесення авторської винагороди до об'єктів спільної сумісної власності подружжя, є факт отримання одним із подружжя авторської винагороди, а не сам процес створення твору. Як наслідок, авторська винагорода, що була отримана одним із подружжя під час перебування у зареєстрованому шлюбі, є об'єктом спільної сумісної власності подружжя незалежно від дати створення твору.

10. Дружина або чоловік, якій/якому належать майнові права інтелектуальної власності, що засвідчені патентом, можуть здійснювати дані права без згоди другого з подружжя, оскільки у другого члена подружжя не виникають права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Згода другого з подружжя на здійснення майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти патентного права необхідна лише в тому випадку, якщо права на такі об'єкти належать дружині та чоловікові спільно (зокрема, якщо дружина та чоловік спільною творчою працею створили винахід, корисну модель або є співавторами промислового зразка тощо). У цьому разі дружина та чоловік повинні бути вказані у патенті як співавтори та співвласники майнових прав на винахід, корисну модель або промисловий зразок.

11. Особа, якій належать права інтелектуальної власності на знак для товарів і послуг (торговельну марку), свідоцтво на який було отримане в період існування шлюбу, а заявка на який була подана до укладення шлюбу, має право самостійно, без згоди другого з подружжя, розпоряджатися правами на такий знак для товарів і послуг (торговельну марку).

12. До договорів про визначення правового режиму майна подружжя належать: шлюбний договір, договір про поділ майна подружжя, договір про відчуження одним із подружжя на користь другого з подружжя своєї частки у праві спільної сумісної власності без виділу цієї частки, договір про порядок користування майном, договір про виділ частки нерухомого майна одного з подружжя зі складу усього майна, договір про об'єднання майна подружжя тощо. У той же час, слід враховувати, що чинне законодавство України не обмежує подружжя в укладенні інших, у тому числі, непоіменованих договорів, спрямованих на визначення правового режиму майна подружжя.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Бажанова В.О. Здійснення майнових авторських прав подружжя / В.О. Бажанова // Науковий вісник херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. – 2014. – № 6-2. Том 1. – С. 111-114.

2. Бажанова В.О. Майно приватного підприємства як об'єкт спільної сумісної власності подружжя в цивільному праві України / В.О. Бажанова // Юридичний вісник. – 2014. – № 3. – С. 308-312.

3. Бажанова В.О. Право власності подружжя як різновид права спільної сумісної власності / В.О. Бажанова // Наше право. – 2014. – № 4. – С. 162-166.

4. Бажанова В.О. Шлюбний договір в Україні та інших країнах світу [Електронний ресурс] / В.О. Бажанова // Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право». – 2015. – № 2. – С. 81-84. – Режим доступу до документа: http://www.pap.in.ua/2_2015/24.pdf

5. Бажанова В.О. Здійснення майнових прав подружжя на об'єкти патентного права та на засоби індивідуалізації / В.О. Бажанова // Jurnalul juridic national: teorie si practica (National law journal: theory and practice. Scientific and practical Publication in law). – 2015. – № 4/2 (14). – С. 49-53.

6. Бажанова В.О. Щодо питання права власності подружжя / В.О. Бажанова // «Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 13-14 грудня 2013 р. – К.: У 2 частинах. Центр правових наукових досліджень, 2013. – Частина I. – С. 34-36.

7. Бажанова В.О. Поняття та загальна характеристика спадкового договору в цивільному праві України/ В.О. Бажанова // «Юридична наука: виклики і сьогодення»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (м. Одеса, 12 – 13 квітня 2014 року). – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2015. – С. 43-45.

8. Бажанова В.О. Щодо можливості визнання майна приватного підприємства спільним майном подружжя / В.О. Бажанова // «Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (м. Харків, 18-19 квітня 2014 року). – Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2014. – С. 65-67.

9. Бажанова В.О. Щодо питання визначення поняття «спільне майно подружжя» / Бажанова В.О. // «Цивілістична доктрина і формування громадянського суспільства»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 03 жовтня 2014 року. – К.: ТОВ «Білоцерківдрук», 2015. – С. 86-88.

10. Бажанова В.О. Здійснення майнових прав подружжя на об'єкти патентного права / В.О. Бажанова // «Матвеевські читання: Звільнення від цивільно-правової відповідальності у сучасних реаліях»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 20 листопада 2015 року. – К.: ТОВ «Білоцерківдрук», 2015. – С. 42-43.

11. Бажанова В.О. Договір довічного утримання (догляду) за участю подружжя / Бажанова В.О. // «Людина, суспільство і держава в умовах реформ та іновацій»: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 25 лютого 2016 року. Тези наукових доповідей. – К.:Видавничий дім «АртЕк», 2016. – С. 90-92.

12. Бажанова В.О. Шлюбний договір у законодавстві зарубіжних країн / В.О. Бажанова // Приватне право України і європейська інтеграція: тенденції та перспективи: Матеріали VI Міжнародного цивілістичного форуму, Київ, 14-15 квітня 2016 року. – К.:ТОВ «Білоцерківдрук», 2016. – С. 96-98.

АНОТАЦІЯ

Бажанова В.О. Здійснення права власності подружжя. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2016 р.

Дисертація є самостійною завершеною науковою працею, що присвячена аналізу здійснення права власності подружжя.

У ній сформульовано доктринальне визначення поняття здійснення права власності подружжя, з'ясовано його юридичну природу та зміст, досліджено законний та договірний режими здійснення права власності подружжя.

На підставі аналізу законодавства та практики його застосування розкрито особливості здійснення права власності подружжя на рухомі та нерухомі речі, корпоративних прав подружжя та прав, пов'язаних з ними, щодо майна окремих суб'єктів підприємницької діяльності, а також специфіку здійснення майнових прав інтелектуальної власності подружжя. Досліджено договори про визначення правового режиму майна подружжя.

Сформульовано низку теоретичних положень та висновків, що розвивають та вдосконалюють теорію здійснення права власності подружжя, а також обгрунтовано та сформульовано конкретні пропозиції, спрямовані на вдосконалення правового механізму регулювання здійснення законного та договірних режимів права власності подружжя.

Ключові слова: подружжя, право власності, спільна сумісна власність, майно, режим здійснення права власності подружжя.

АННОТАЦИЯ

Бажанова В.О. Осуществление права собственности супругов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки Украины. – Киев, 2016 г.

Диссертация является самостоятельной завершённой научной работой, посвящённой анализу осуществления права собственности супругов.

В ней сформулировано доктринальное определение понятия осуществления права собственности супругов, определена его юридическая

природа и содержание, исследованы законный и договорной режимы осуществления права собственности супругов.

Установлено, что понятие «общее имущество супругов» является более широким, чем понятие «совместная собственность супругов», поскольку при разделе общего имущества в судебном порядке суд обязательно должен учитывать долговые обязательства жены и мужа, поэтому в состав их имущества должны также включаться долги супругов, значит, имущественные отношения супругов не сводятся только к отношениям собственности.

На основании анализа законодательства и практики его применения раскрыты особенности осуществления права собственности супругов на движимые и недвижимые вещи, корпоративных прав супругов и прав, связанных с ними, в отношении имущества отдельных субъектов предпринимательской деятельности,

Исследована специфика осуществления имущественных авторских прав супругов, прав интеллектуальной собственности на изобретения, полезные модели, промышленные образцы, а также прав на знаки для товаров и услуг (торговые марки), коммерческие наименования и географические обозначения.

Обосновывается вывод о том, что юридическим фактом, который влияет на отнесение авторского вознаграждения к объектам общей совместной собственности супругов, является факт получения одним из супругов авторского вознаграждения, а не сам процесс создания произведения. Как следствие, авторское вознаграждение, полученное одним из супругов во время пребывания в зарегистрированном браке, является объектом общей совместной собственности супругов независимо от даты создания произведения.

Установлено, что лицо, которому принадлежат права интеллектуальной собственности на знак для товаров и услуг (торговую марку), свидетельство на который было получено в период существования брака, а заявка на который была подана до заключения брака, вправе самостоятельно, без согласия второго супруга, распоряжаться правами на такой знак для товаров и услуг (торговую марку).

Исследованы договора об определении правового режима имущества супругов, к которым относятся: брачный договор; договор о разделе имущества супругов; договор об отчуждении одним из супругов в пользу второго супруга своей доли в праве общей совместной собственности без выделения этой доли; договор о порядке пользования имуществом; договор о выделении доли недвижимого имущества одного из супругов из состава всего имущества; договор об объединении имущества супругов и т.п.

Предложено расширить предмет брачного договора путем закрепления на законодательном уровне возможности передачи в собственность имущества, право на которое подлежит государственной регистрации, на основании брачного договора.

Сформулирован ряд теоретических положений и выводов, которые развивают и совершенствуют теорию осуществления права собственности супругов, а также обоснованы и сформулированы конкретные предложения,

направленные на усовершенствование правового механизма регулирования осуществления законного и договорного режимов права собственности супругов.

Ключевые слова: супруги, право собственности, общая совместная собственность, имущество, режим осуществления права собственности супругов.

ANNOTATION

Bazhanova V.O. Implementation of the property right of the spouses. – Manuscript.

Ph.D. thesis in Law with a degree in civil law and civil process; family law; international private law (specialty 12.00.03.) – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2016.

Thesis is an independent complete scientific work dedicated to the research of implementation of the property rights of the spouses.

It contains theoretical definition on the term «implementation of the property right of the spouses», reveals the legal nature and the content of this term, examines legal and treaty regimes of implementation of the property right of the spouses.

The peculiarities of implementation of the property right of spouses to movable and real things, of implementation of the corporate rights of spouses and familiar rights of other business entities and entrepreneurs and of implementation of the intellectual property rights of spouses are disclosed. The agreements on establishment of regimes of the property of the spouses are examined.

Theoretical provisions and conclusions that develop and improve the theory of implementation of the property right of the spouses have been formulated. Specific proposals that are directed to improvement of the legal mechanism of regulation of legal and treaty regimes of implementation of the property right of the spouses have been proved and justified.

Key words: spouses, property right, joint property, property, regime of implementation of the property right of the spouses.